

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ
ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРИВАТНИХ
ПРАВОВІДНОСИН**

**Матеріали
Всеукраїнського науково-практичного
семінару
24 листопада 2021 року**

**Дніпро
2021**

УДК 340.111.5

А – 43

Рекомендовано до друку Вченою Радою ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет» від 25 листопада 2021 р., (протокол № 3)

А-43 Актуальні питання матеріальних та процесуальних приватних правовідносин : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (Дніпро, 24 листопада 2021 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2021. 70 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару «Актуальні питання матеріальних та процесуальних приватних правовідносин» (24.11.2021), у роботі якого взяли участь науково-практичні працівники, практичні працівники, а також здобувачі вищої освіти.

Також вміщено вибрані есе учасників Національного конкурсу есе на тему «Приватність в епоху цифрових технологій» (листопад 2021 року; ELSA Dnipro, ELSA Ukraine, Дніпровський гуманітарний університет).

Матеріали друкуються в авторській редакції, що не виключає окремого технічного редагування.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук., доц. **Олег КИРИЧЕНКО**, канд. юрид. наук, доц.
Тетяна ЛЕЖНЄВА, канд. юрид. наук **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**.

© ВНПЗ ДГУ, 2021

© Автори, 2021

ЗМІСТ

Тези доповідей учасників науково-практичного семінару

Бойко Тетяна Анатоліївна Цивільно-правові відносини: поняття та ознаки.....	5
Гузенко Ангеліна Віталіївна Аналіз судової практики у справах про скасування усиновлення.....	8
Давидюк Вадим Миколайович Оподаткування доходів громадян України, здобутих за кордоном: проблемні питання та шляхи їх вирішення.....	11
Лежнєва Тетяна Миколаївна Щодо колізій у правовому регулюванні регресної матеріальної відповідальності державних службовців.....	13
Мосейко Анжела Геннадіївна Зарубіжний досвід правового регулювання утворення корпорацій: проблемні аспекти.....	16
Нугаєва Валерія Вікторівна Особливості правового регулювання об'єктів альтернативної енергетики.....	18
Панасенко Інна Анатоліївна Поняття і зміст цивільної правоздатності фізичних осіб	20
Сахарова Катерина Олександрівна Судова практика захисту від булінгу як форма захисту суб'єктивних прав і законних інтересів громадян.....	23
Татарінов Віктор Іванович Щодо поняття юридичної помилки в цивільному праві.....	27
Трескін Дмитро Олександрович Окремі аспекти захисту права власності в практиці суду ЄС.....	31
Чабаненко Микола Миколайович Щодо оборотоздатності права оренди земельної ділянки.....	33

5. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n5748>. (дата звернення: 18.11.2021).

6. Оподаткування доходів, отриманих за кордоном. Безоплатна правова допомога. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Оподаткування_доходів,_отриманих_за_кордоном (дата звернення: 18.11.2021).

Лежнєва Т.М.

кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

ЩОДО КОЛІЗІЙ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ РЕГРЕСНОЇ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Особливістю матеріальної відповідальності державних службовців є специфічне правове регулювання матеріальної відповідальності державних службовців в порядку регресу.

До набрання чинності Законом України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII [1] (далі – Закон № 889-VIII) зазначені відносини регулювалися лише ЦК України [2], який з 2010 року містив норму ч. 4 ст. 1191: «Держава, [...] відшкодувавши шкоду, завдану посадовою, службовою особою внаслідок незаконно прийнятих рішень, дій чи бездіяльності [...] органів державної влади [...], [має] право зворотної вимоги до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування (крім відшкодування виплат, пов'язаних із трудовими відносинами та відшкодуванням моральної шкоди)».

Закон № 889-VIII (статті 80–82) забезпечує більш комплексне регулювання цих відносин. Зокрема, передбачається, що:

(1) матеріальна та моральна шкода, заподіяна фізичним та юридичним особам незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю державних службовців під час здійснення ними своїх повноважень, відшкодовується за рахунок держави (ч. 1 ст. 80).

(2) держава в особі суб'єкта призначення має право зворотної вимоги (регресу) у розмірі та порядку, визначених законом, до: 1) державного службовця, який заподіяв шкоду; 2) посадової особи (осіб), винної (винних) у незаконному звільненні, відстороненні або переведенні державного службовця чи іншого працівника на іншу посаду, щодо відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної державному органу у зв'язку з оплатою часу вимушеного прогулу або часу виконання нижчеоплачуваної роботи (ч. 2 ст. 80);

(3) у разі застосування зворотної вимоги (регресу) державний службовець несе матеріальну відповідальність тільки за шкоду, умисно заподіяну його протиправними діями або бездіяльністю (ч. 3 ст. 80);

(4) державний службовець зобов'язаний відшкодувати державі шкоду, заподіяну внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків (ч. 1 ст. 81);

(5) шкодою, заподіяною державним службовцем державі, є також виплачене державою відшкодування шкоди, заподіяної державним службовцем третій особі внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків (ч. 2 ст. 81);

(6) у разі спільного заподіяння шкоди кількома державними службовцями кожен із них несе відповідальність у розмірі, пропорційному ступеню вини (ч. 3 ст. 81);

(7) під час визначення розміру відшкодування враховуються майнове становище державного службовця, співвідношення розміру заподіяної шкоди до його заробітної плати, ризик виникнення шкоди, досвід державної служби, надані державному службовцю накази (розпорядження), а також інші обставини, у зв'язку з якими повне відшкодування державним службовцем шкоди буде необґрунтованим (ч. 4 ст. 81).

Вбачаються певні суперечності у регулюванні цих відносин за ЦК України та Законом № 889-VIII:

(1) ЦК України виключає регресну відповідальність за моральну шкоду та виплат, пов'язаних із трудовими відносинами. Закон № 889-VIII прямо допускає регресну відповідальність за виплати, пов'язаних із трудовими відносинами та за замовчуванням – регресну відповідальність за моральну шкоду;

(2) ЦК України обмежує регресну відповідальність розміром виплаченого відшкодування; ч. 2 ст. 81 Закону № 889-VIII створює передумови для виходу регресної відповідальності за ці межі.

Вказані відмінності свідчать про погіршення становища державних службовців нормами Закону № 889-VIII порівняно із нормами ЦК України. В свою чергу, низка інших відмінностей, викладених нижче, свідчать про поліпшення становища державних службовців нормами Закону № 889-VIII порівняно із нормами ЦК України.

(3) Закон № 889-VIII передбачає умисну форму вини державного службовця як умову відповідальності, в той час як ЦК України не уточнює форми вини;

(4) Закон № 889-VIII також уточнює об'єктивну підставу відповідальності: необхідним є не лише сам факт незаконно прийнятих рішень, дій чи бездіяльності органу державної влади, але і те, що шкода завдана саме внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків державних службовців;

(5) також Закон № 889-VIII встановлює порядок відшкодування шкоди, який включає зокрема досудове врегулювання спору та в цілому спрямований на користь державного службовця.

Таким чином постає питання узгодження правового регулювання регресної матеріальної відповідальності за нормами ЦК України та Закону № 889-VIII.

На користь Закону № 889-VIII свідчить те, що його норми є спеціальними по відношенню до норм ЦК України (в тому числі тому, що ч. 4 ст. 1191 ЦК України стосується не лише державних службовців).

Однак, на нашу думку, при вирішенні цього питання мають братися до уваги інші засадничі підходи:

(1) розглядувану колізію слід вирішувати на користь державного службовця, оскільки управленою стороною у регресних правовідносинах є держава. Та ж держава допустила неоднозначне правове регулювання регресних відносин. Відтак, виходячи із принципу верховенства права та його елемента – принципу належного урядування, – саме держава має вповні нести ризики неякісного правового регулювання;

(2) ЦК України має особливий характер джерела права із підвищеним рівнем юридичної сили (порівняно зі звичайними законами), що відображено у абз. 3 ч. 2 ст. 4 ЦК України, відповідно до якої «якщо суб'єкт права законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України проект закону, який регулює цивільні відносини інакше, ніж цей Кодекс, він зобов'язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до Цивільного кодексу України. Поданий законопроект розглядається Верховною Радою України одночасно з відповідним проектом закону про внесення змін до Цивільного кодексу України».

Відтак колізію норм ЦК України та Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII щодо регресної матеріальної відповідальності державних службовців слід вирішувати на користь державного службовця.

Список використаної літератури:

1. Про державну службу : Законом України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>